

טפחים. ע' הליכות שלמה ד,ח). ויש שכתבו להחמיר [לפי מה שאנו נוקטים הפכם על צדיהם פסולה] שאין לישב תחתיו אלא דיגו כדופן עקומה (עפ"י מהרש"א; חדושי בית מאיר; חמד משה. וכן חכך המשג"ב (תרכט סק"ז ובשעה"צ. וע' גם תרלב סק"ז ובשעה"צ) לאסור).

דף טו

- כז. א. הבא לישב תחת תקרה שאין עליה מעויבה – מה יעשה להכשירה לטובה?
 ב. המקרה סוכתו בשיפודים או בארוכות המטה – באיזה אופן יכולה סוכתו להיות כשרה?
 ג. סככה בבלאי כלים מהו?

א. תקרת גסרים (הרחבים מארבעה טפחים. רש"י ותוס') שאין עליה מעויבה (= עפר, טיט); לדברי רבי יהודה בית שמאי אוסרים אעפ"י שיפקפקם לשם סוכה, אא"כ נוטל אחת מבינתים ומסכך ביניהם בסכך כשר. [ולדעת האומרים סכך פסול פוסל בארבעה טפחים, אין כשרה אלא אם יש כשיעור הכשר סוכה של סכך כשר ללא נסר מפסיק, ואין ארבע אמות מהדפנות עד אליו]. ובית הלל אומרים: או מפקפק או נוטל אחת מבינתים (שבאחד מאלו כבר יש 'עשיה' בהכשר, אבל בלא מעשה – פסול, שהרי אין זו 'סוכה' אלא ביתו של כל השנה הוא).

ורבי מאיר אומר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה אלא הכל מודים שנוטל אחת מבינתים ואין מועיל פקפוק.

א. מבואר בגמרא (כפרש"י תוס' ועוד) שאפילו לשמואל שפסל בנסרים רחבים ארבעה אף לרבי יהודה, כאן שהתקרה קיימת והוא עושה מעשה להכשיר, סובר רבי יהודה שכשר שהרי מוכיח שבקי בהלכה זו, ואין זה כמסכך מתחילה בנסרים. וכן הלכה (עפ"י ר"ה ועוד).
 ואילו הרמב"ן מפרש הסוגיא אחרת, ולפירושו לרבי מאיר גזרו אפילו כשאין הנסרים רחבים ארבעה כיון שמשמשת כתקרה, ויבואו לומר תקרה כשרה לסכך ללא פקפוק. ולפי פירוש זה, אין התר לשמואל בנסרים רחבים ארבעה הגם שמפקפק. וכן דעת הרמב"ם (סוכה ה,ח).
 ב. משמע מדברי הראב"ד (בהשגות על המאור) שלרבי מאיר אם פקפק ולא נטל אחת מבינתים – פסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי. ובשאר ראשונים אין נראה כן, אלא פסולה משום גזרת תקרה.

ב. המקרה סוכתו בשיפודים או בארוכות המטה [גם אם אינם מקבלים טומאה כעת] – אם יש ריוח ביניהם כמותם, ונותן שם סכך כשר – כשרה. ואם לאו – פסולה.

לדעת רב פפא שמתיר בפרוץ כעומד, די ברווחים השווים בדיוק לגודל השיפודים [בהנחה שאפשר לצמצם. עתוס']. ולרב הונא בריה דרב יהושע שאסר בפרוץ כעומד, צריך שיעדיף הכשר על הפסול, או אפילו במצמצם אמר רבא: אם היו נתונים שתי – נותן את הסכך הכשר ערב, ערב – נותנו שתי.

א. כ"ה לפרש"י. וכן כתב המאור בדעת הר"ף, שכיון שלהלכה פרוץ כעומד מותר, מתפרשת משנתנו כפשוטה ואין צריך להעדיף.

ואולם לפירוש התוס', אפילו לדעת המתיר פרוץ כעומד הצריכו להעדיף את הסכך הכשר, שיעלה מעל צדי השיפודים, שאם אינו כן הלא אי אפשר לצמצם למלאות את הרווחים במלואם ונמצא שהפסול מרובה (וכ"ד הרמב"ם הראב"ד והרא"ש). ולרבא אין העדפה מועילה, שמא לא ישים לב ולא יעדיף, אלא הצריכו שיתן ערב על שתי שאו ודאי אי אפשר שלא ירבה.

ב. מדובר בשיפודים וארוכות שאינם רחבים ארבעה, אבל רחבים ארבעה אסור לישן תחתם ויש דעות שהסוכה כולה פסולה (כדלהלן). ויש אומרים שאף ברחבים שלשה אסור לישן תחתם (ר"ן).

ג. סככה בבלאי כלים, כגון מטלניות (שבאו מבגד גדול. רש"י) שאין בהם שלש על שלש אצבעות, וכן ארוכות המטה שאינן מקבלות טומאה כעת, וכן שיירי מחצלות של שיפה וגמי – אין מסככים בהם, גזרו בהם חכמים מפני שבאו מכלי המקבל טומאה. כן אמר רבי אמי בר טביומי וסייעוהו מהברייתא.
א. מטלניות פחות משלש על שלש, שלא באו מבגד גדול – אם מלכתחילה לא היתה בדעתו לארוג יותר – מקבלות טומאה, ואם בדעתו לארוג יותר – אינם מקבלות טומאה ומסככים בהם. (עפ"י תוס' שבת כו סע"א).

ב. פלפונים' שעשאוים מארגזים וכלים לשם סכך, ואין ניכר עליהם שבאו מכלים, נראה שיש להתייר לסיכוך (עפ"י הר צבי [בשעת הדחק]; מנחת שלמה כב, א [אף לכתחילה]). וכתב שכן המנהג בירושלם – הליכות שלמה ת, ג. ובערוך השלחן (תרכט, ה) משמע שמתיר אפילו ניכר עליהם שבאו מכלים, כיון שמתחילה שברם מהכלים בשביל סכך.

ג. כלים שאינם טמאים אלא מדרבנן, כשנשברו מותר לסכך בהם (כן נקט בסברה השפת-אמת להלן כ: ע"ש), וכן כתב המשנ"ב תרכט סק"ח. ובמנחת שלמה (כב, ב) הקשה סתירה מדברי המשנ"ב בסק"י. והעלה שם להלכה שיש לנקוט להקל בדבר, וכל שכן להעמיד את הסכך בהם שנראה ודאי שאין להחמיר. וע' גם אבני נזר תעג).

דפים טו – טז

כח. האם מטה מטמאת ומטהרת אברים אברים או בחבילה בלבד?

מטה – מטמאת חבילה (- כשהלקיה מורכבים יחדיו) ומטהרת חבילה. דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: מטמאת אברים ומטהרת אברים. ופירש רב חנן בשם רבי: בארוכה ושתי כרעים או בקצרה ושתי כרעים, שראויה לשמש כמטה על ידי הסמכתה לקיר [וכדעת רבי נחמיה, אבל לחכמים (כלים יח, ה) ארוכה ושתי כרעיה טהורה. עפ"י תוס' וראב"ד הל' כלים כו, יג. ולדעת הרמב"ם אפשר שלא נחלקו חכמים בדבר. ע' כס"מ].

א. מדובר במטה של אדם אחד והיא עומדת להתחבר, אבל אם אבד מקצתה או שהיא של שני בני אדם – לדברי הכל טהורה (תוס', על פי משנת כלים). ובמקום אחר כתבו התוס' (ברכות נ:): שמדובר במטה שההדיוט יכול להתזירה.

יש מי שסובר שאם בדעתו להתזירה, אפילו לרבי אליעזר מטמאת לאברים. לא נחלקו אלא כשאין בדעתו להתזירה [אבל ראויה לכך, כאמור] (עפ"י מהרש"ל, כבאור קרני ראם).

ב. כרע אחד, אעפ"י שאינו טמא כשהוא מפורק, לאחר שחיברוהו למטה חוזר לטומאה ישנה [שארעה כשהיה מחובר למיטה], ואפילו חיברו למיטה טהורה (תוס'). ויש שתמחוהו הרי לא מצינו שגזרו על טומאה ישנה אלא בכלי מתכות. ובחזו"א (כלים טז, ה) פירש שאין זו גזרת טומאה ישנה אלא מן הדין הוא. וברמב"ם (כלים כו, יב) מבואר שאינו חוזר לטומאתו הישנה.

ג. לפי שיטת התוספתא, כך פירושה של מחלוקת רבי אליעזר וחכמים: לר"א כרע שפירש מן המטה ומחובר לצלע הקצרה – חיבור הוא ונטמאת הקצרה עמו, ומטבילם כשהם מחוברים. ולחכמים אינם חיבור ולא נטמאת הקצרה עמו [ואף הכרע כשהוא לבדו מקבל טומאה. כן כתב מהרש"א. ורש"ש פקפק בדבר], וצריך להטביל הכרע כשהוא נפרד, משום חציצה (עפ"י תוס').